

Dekompozice problému, AND/OR grafy

Aleš Horák

E-mail: hales@fi.muni.cz
<http://nlp.fi.muni.cz/uui/>

Obsah:

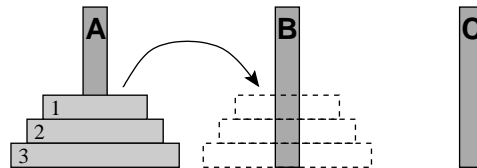
- ▶ Připomínka – průběžná písemka
- ▶ Dekompozice a AND/OR grafy
- ▶ Prohledávání AND/OR grafů

Připomínka – průběžná písemka

- ▶ termín – **příští přednášku, 23. října, 14:00, D2**, na začátku přednášky
- ▶ náhradní termín: **není**
- ▶ příklady (formou testu – odpovědi A, B, C, D, E, z látky probrané na prvních pěti přednáškách, včetně dnešní):
 - uveden příklad v *Prologu+Pythonu*, otázka **Co řeší tento program?**
 - uveden příklad v *Prologu+Pythonu* a cíl/volání programu, otázka **Co je (návratová) hodnota výsledku?**
 - **upravte** (vyberte úpravu/doplnění) uvedený **program tak, aby...**
 - uvedeno několik **tvrzení**, potvrďte jejich pravdivost/nepravdivost
 - porovnání **vlastností** několika **algoritmů**
- ▶ rozsah: **4 příklady**
- ▶ hodnocení: **max. 32 bodů** – za **správnou odpověď** 8 bodů, za **žádnou odpověď** 0 bodů, za **špatnou odpověď** -3 body.

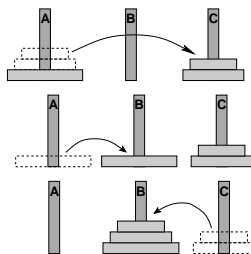
Příklad – Hanoiské věže

- ▶ máme tři tyče: **A, B** a **C**.
- ▶ na tyči **A** je (podle velikosti) **n** kotoučů.
- ▶ úkol: přeskládat z **A** pomocí **C** na tyč **B** (zaps. **$n(A, B, C)$**) **bez porušení uspořádání**

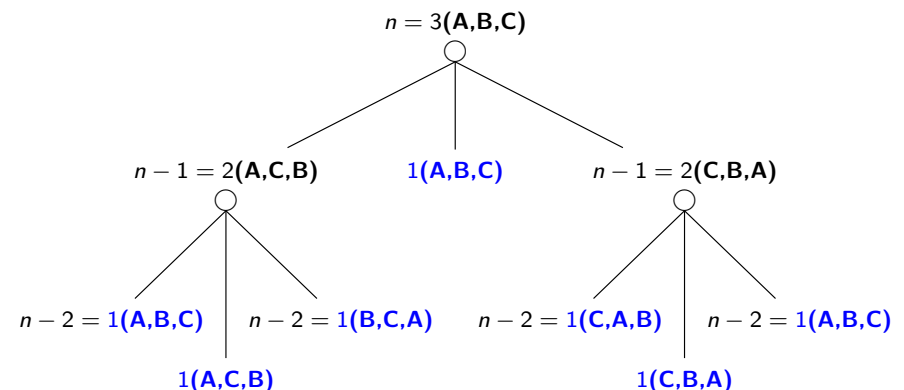
Můžeme rozložit na fáze:

1. přeskládat **$n-1$** kotoučů z **A** pomocí **B** na **C**.
2. přeložit **1** kotouč z **A** na **B**
3. přeskládat **$n-1$** kotoučů z **C** pomocí **A** na **B**

Příklad – Hanoiské věže – pokrač.

schéma celého řešení pro $n = 3$:

Příklad – Hanoiské věže – pokrač.

op(+Priorita, +Typ, +Jméno)
Priorita číslo 0–1200
Typ jedno z xf, yf, xfx, xfy, yfx, yfy, fy nebo fx
Jméno funktor nebo symbol

?–op(100,xfx,to), dynamic(hanoi/5).

hanoi(1,A,B,C,[A to B]).

hanoi(N,A,B,C,Moves) :- N>1, N1 is N-1, lemma(hanoi(N1,A,C,B,Ms1)),
 hanoi(N1,C,B,A,Ms2), append(Ms1,[A to B|Ms2],Moves).

lemma(P) :- P,asserta((P :- !)).

?– hanoi(3,a,b,c,M).

M = [a to b, a to c, b to c, a to b, c to a, c to b, a to b] ;
 No

Cesta mezi městy pomocí dekompozice

města:

a, ..., e ... ve státě S

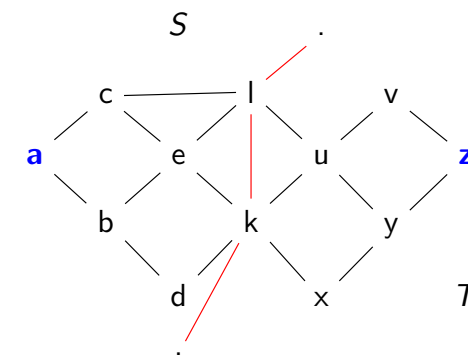
l a k ... hraniční přechody

u, ..., z ... ve státě T

hledáme cestu z a do z:

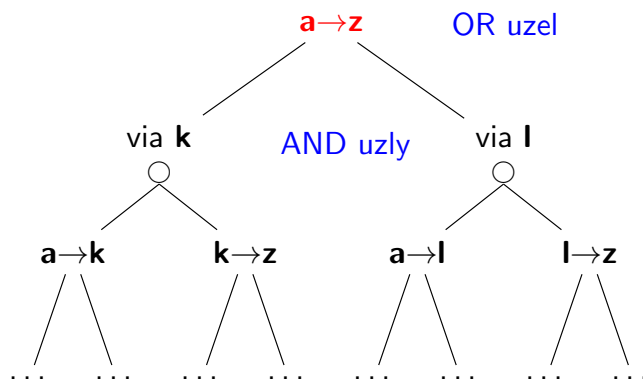
▶ cesta z a do hraničního přechodu

▶ cesta z hraničního přechodu do z

Cesta mezi městy pomocí dekompozice – pokrač.

schéma řešení pomocí rozkladu na podproblémy = AND/OR graf

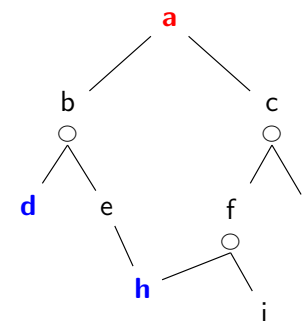
Celkové řešení = podgraf AND/OR grafu, který nevynechává žádného následníka AND-uzlu.

AND/OR graf a strom řešení

AND/OR graf = graf s 2 typy vnitřních uzlů – AND uzly a OR uzly

▶ AND uzel jako součást řešení vyžaduje průchod všech svých poduzlů

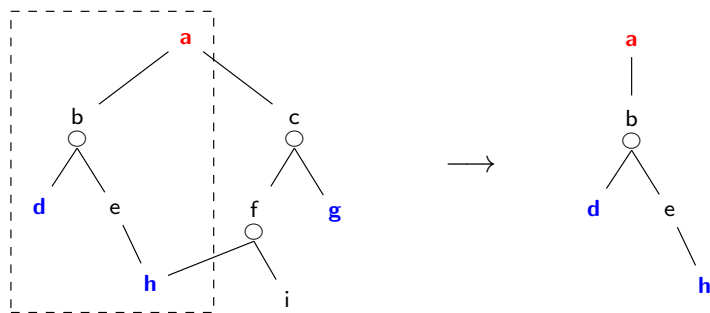
▶ OR uzel se chová jako běžný uzel klasického grafu

AND/OR graf a strom řešení

strom řešení T problému P s AND/OR grafem G :

- ▶ problém P je kořen stromu T
- ▶ jestliže P je OR uzel grafu $G \Rightarrow$ právě jeden z jeho následníků se svým stromem řešení je v T
- ▶ jestliže P je AND uzel grafu $G \Rightarrow$ všichni jeho následníci se svými stromy řešení jsou v T
- ▶ každý list stromu řešení T je cílovým uzlem v G

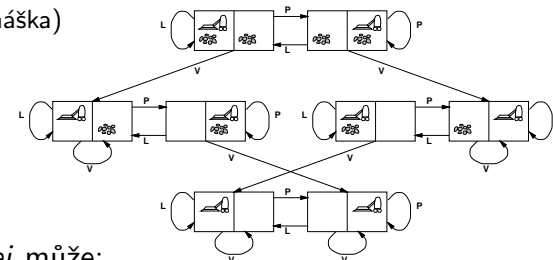

Příklad – agent vysavač v nestálém prostředí

problém agenta Vysavače (3. přednáška)

v nestálém prostředí:

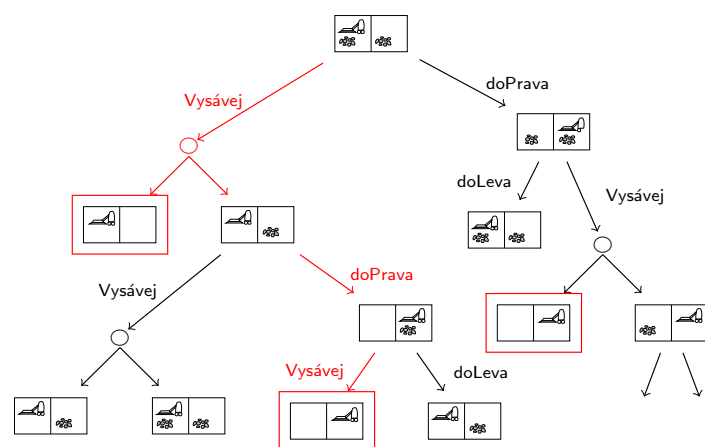
- ▶ dvě místnosti, jeden vysavač
- ▶ v každé místnosti je/není špína
- ▶ počet stavů je $2 \times 2^2 = 8$
- ▶ akce = {doLeva, doPrava, Vysávej}
- ▶ nedeterminismus – akce Vysávej může:
 - ve špinavé místnosti – vysát místnost a někdy i tu vedlejší
 - v čisté místnosti – někdy místnost zašpinit

Strategie/kontingenční plán (prohledávací strom) obsahuje 2 typy uzlů:

- ▶ deterministické stavy, kde se prostředí nemůže měnit – agent jen volí další postup, OR
- ▶ nedeterministické stavy, kde se prostředí náhodně může změnit – agent musí řešit více možností, AND
- ▶ mohou nastat cykly, řešení je jen když nedeterminismus není vždy negativní

Příklad – agent vysavač v nestálém prostředí

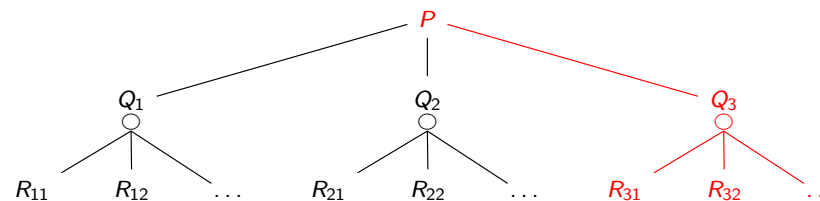

Příklad – výherní strategie

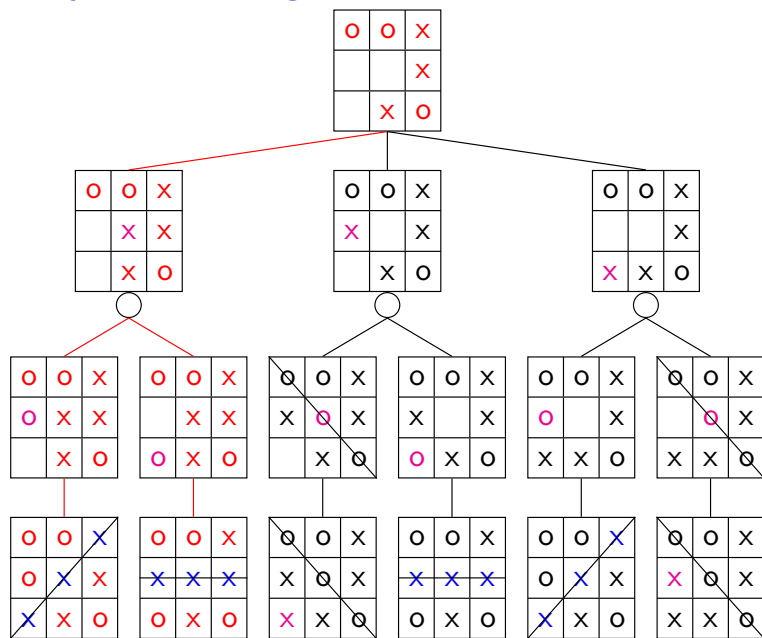
Hra 2 hráčů s perfektními znalostmi, 2 výstupy { výhra, prohra }

Výherní strategii je možné formulovat jako AND/OR graf:

- ▶ počáteční stav P typu já-jsem-na-tahu
- ▶ moje tahy vedou do stavů Q_1, Q_2, \dots typu soupeř-je-na-tahu
- ▶ následně soupeřovy tahy vedou do stavů R_{11}, R_{12}, \dots já-jsem-na-tahu
- ▶ cíl – stav, který je výhra podle pravidel (prohra je neřešitelný problém)
- ▶ stav P já-jsem-na-tahu je výherní \Leftrightarrow některý z Q_i je výherní, OR
- ▶ stav Q_i soupeř-je-na-tahu je výherní \Leftrightarrow všechny R_{ij} jsou výherní, AND
- ▶ výherní strategie = řešení AND/OR grafu

Příklad – výherní strategie

Reprezentace AND/OR grafu

přímý zápis AND/OR grafu v Prologu:

► OR uzel **v** s následníky **u1**, **u2**, ..., **uN**:

```
v :- u1.
v :- u2.
...
v :- uN.
```

► AND uzel **x** s následníky **y1**, **y2**, ..., **yM**:

```
x :- y1, y2, ..., yM.
```

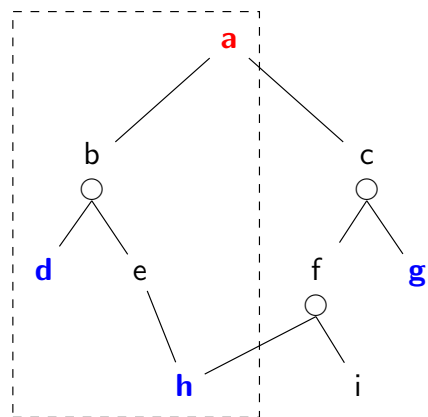
► cílový uzel **g** ($\hat{=}$ elementární problém):

```
g.
```

► kořenový uzel **root**:

```
?- root.
```

Triviální prohledávání AND/OR grafu v Prologu

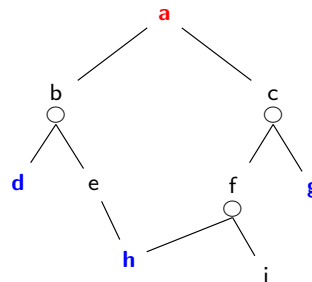
```
a :- b.
a :- c.
b :- d, e.
e :- h.
c :- f, g.
f :- h, i.
d.
g.
h.
```

```
?- a.
Yes
```

Reprezentace AND/OR grafu v Prologu

► zavedeme operátory '---->' a ':' ?- op(700, xfx, ---->).
?- op(500, xfx, :).

► AND/OR graf budeme zapisovat a ----> or:[b, c].
b ----> and:[d, e].


```
a ----> or:[b,c].
b ----> and:[d,e].
c ----> and:[f,g].
e ----> or:[h].
f ----> and:[h,i].
goal(d).
goal(g).
goal(h).
```

Prohledávání AND/OR grafu do hloubky

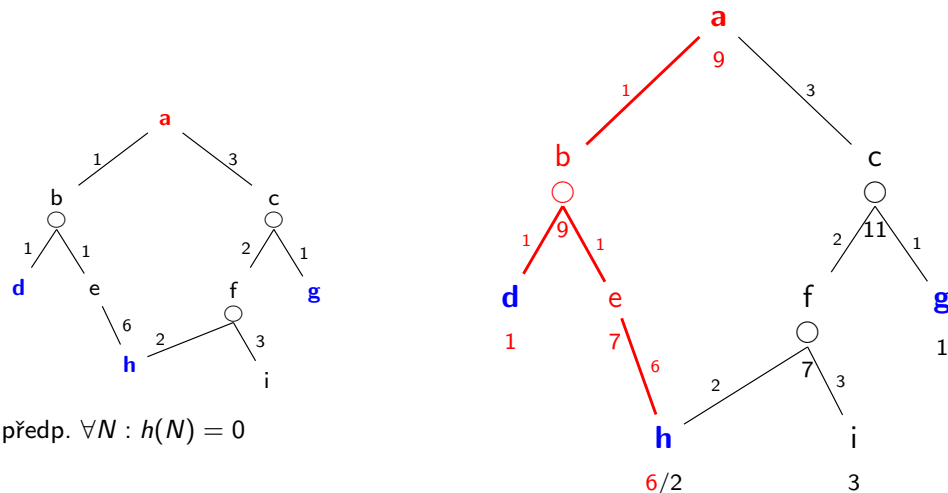
```
% solve(+Node, -SolutionTree)
solve(Node,Node) :- goal(Node).
solve(Node,Node ----> Tree) :-
    Node ----> or:Nodes, member(Node1,Nodes), solve(Node1,Tree).
solve(Node,Node ----> and:Trees) :-
    Node ----> and:Nodes, solveall(Nodes,Trees).

% solveall([Node1,Node2, ...], [SolutionTree1,SolutionTree2, ...])
solveall([],[]).
solveall([Node|Nodes],[Tree|Trees]) :- solve(Node,Tree), solveall(Nodes,Trees).

?- solve(a,Tree).
    Tree = a----> (b---->and:[d, e---->h]) ;
    No
```

Heuristické prohledávání AND/OR grafu – příklad

setříděný seznam částečně expandovaných grafů =
 [Nevyřešený₁, Nevyřešený₂, ..., Vyřešený₁, ...]
 $F_{Nevyřešený_1} \leq F_{Nevyřešený_2} \leq \dots$

předp. $\forall N : h(N) = 0$

Heuristické prohledávání AND/OR grafu (AO*)

- ▶ algoritmus AO* má stejné charakteristiky a složitost jako A*
- ▶ doplnění reprezentace o **cenu přechodové hrany** (=míra složitosti podproblému):

Uzel ----> AndOr:[NaslUzel1/Cena1, NaslUzel2/Cena2, ...,NaslUzelN/CenaN].

- ▶ definujeme **cenu uzlu** jako cenu optimálního řešení jeho podstromu
- ▶ pro každý uzel N máme daný **odhad** jeho **ceny**:

$h(N)$ = heuristický odhad ceny optimálního podgrafu s kořenem N

- ▶ pro každý uzel N , jeho následníky N_1, \dots, N_b a jeho předchůdce M definujeme:

$$F(N) = \text{cena}(M, N) + \begin{cases} h(N), & \text{pro ještě neexpandovaný uzel } N \\ 0, & \text{pro cílový uzel (elementární problém)} \\ \min_i(F(N_i)), & \text{pro OR-uzel } N \\ \sum_i F(N_i), & \text{pro AND-uzel } N \end{cases}$$

Pro **optimální strom řešení** S je tedy $F(S)$ právě cena tohoto řešení (=suma všech hran z S).

Reprezentace AND/OR grafu při heuristickém prohledávání

F ... příslušná heuristická F-hodnota uzlu N

- ▶ list AND/OR grafu ... struktura **leaf(N,F,C)** C ... cena hrany do uzlu N
 $F = C + h(N)$
- ▶ OR uzel AND/OR grafu ... struktura **tree(N,F,C,or:[T1,T2,T3,...])**
 $F = C + \min_i F_i$
- ▶ AND uzel AND/OR grafu ... struktura **tree(N,F,C,and:[T1,T2,T3,...])**
 $F = C + \sum_i F_i$
- ▶ vyřešený list AND/OR grafu ... struktura **solvedleaf(N,F)**
 $F = C$
- ▶ vyřešený OR uzel AND/OR grafu ... struktura **solvedtree(N,F,T)**
 $F = C + F_1$
- ▶ vyřešený AND uzel AND/OR grafu ... **solvedtree(N,F,and:[T1,T2,...])**
 $F = C + \sum_i F_i$

Python – ("typ uzlu", n, f, ...):
 ("leaf",n,f,c), ("tree",n,f,c,("or",subtrees)), ...

Heuristické prohledávání AND/OR grafu (AO*)

```
def andor(node):
    sol, solved = expand("leaf", node, 0, 0), biggest
    if solved == "yes": return sol
    else: raise ValueError("Reseni neexistuje.")

def expand(tree, bound):
    if f(tree) > bound: return (tree, "no")
    tree_type = tree[0]
    if tree_type == "leaf":
        _, node, f_, c = tree
        if is_goal(node): return ("solved_leaf", node, f_, "yes")
        tree1 = expandnode(node, c)
        if tree1 is None: return (None, "never") # neexistuji naslednici
        return expand(tree1, bound)
    elif tree_type == "tree":
        _, node, f_, c, subtrees = tree
        newsubs, solved1 = expandlist(subtrees, bound-c)
        return continue_(solved1, node, c, newsubs, bound)

def expandlist(trees, bound):
    tree, othertrees, bound1 = select_tree(trees, bound)
    newtree, solved = expand(tree, bound1)
    return combine(othertrees, newtree, solved)
```

expand(tree, bound) → (newtree, solved)
 expanduje tree po bound. Výsledek je newtree se stavem solved.

expandlist → (newtrees, solved)
 expanduje nejlepší (první) graf v seznamu trees se závorou bound. Výsledek je v seznamu newtrees a celkový stav v solved

Heuristické prohledávání AND/OR grafu (AO*) – pokrač.

```
def continue_(subtr_solved, node, c, subtrees, bound):
    if subtr_solved == "never": return (None, "never")
    h_ = bestf(subtrees)
    f_ = c + h_
    if subtr_solved == "yes": return ("solved_tree", node, f_, subtrees, "yes")
    if subtr_solved == "no": return expand("tree", node, f_, c, subtrees, bound)

def combine(subtrees, tree, solved):
    op, trees = subtrees
    if op == "or":
        if solved == "yes": return ("or_result", tree, "yes")
        if solved == "no":
            newtrees = insert(tree, trees)
            return ("or", newtrees, "no")
        if solved == "never":
            if trees == Nil: return (None, "never")
            return ("or", trees, "no")
    if op == "and":
        if solved == "yes" and are_all_solved(trees):
            return ("and_result", Cons(tree, trees), "yes")
        if solved == "never": return (None, "never")
        newtrees = insert(tree, trees)
        return ("and", newtrees, "no")
```

continue → (solution, solved)
 určuje, jak pokračovat po expanzi seznamu grafů

combine(othertrees, newtree, solved) → (newtrees, solved)
 kombinuje výsledky expanze stromu a seznamu stromů

Heuristické prohledávání AND/OR grafu (AO*) – pokrač.

```
def expandnode(node, c):
    succ = get_successors(node) # podle zadaného AND/OR grafu
    if succ is None: return None
    op, successors = succ
    subtrees = evaluate(successors)
    f_ = c + bestf((op, subtrees)) # c + best h
    return ("tree", node, f_, c, (op, subtrees))

def evaluate(nodes):
    if nodes == Nil: return Nil
    node, c = nodes.head
    f_ = c + h(node)
    trees1 = evaluate(nodes.tail)
    trees = insert("leaf", node, f_, c, trees1)
    return trees

def are_all_solved(trees):
    if trees == Nil: return True
    return is_solved(trees.head) and are_all_solved(trees.tail)

def is_solved(tree):
    tree_type = tree[0]
    return tree_type == "solved_tree" or tree_type == "solved_leaf"
```

expandnode převede uzel z ("leaf", node, f, c) do ("tree", node, f, c, subtrees)

evaluate vypočítá hodnoty pro seznam následovníků

are_all_solved zkontroluje, jestli všechny stromy v seznamu jsou vyřešené

Heuristické prohledávání AND/OR grafu (AO*) – pokrač.

```
def insert(t, trees):
    if trees == Nil: return Cons(t, Nil)
    t1 = trees.head
    ts = trees.tail
    if is_solved(t1): return Cons(t, trees)
    if is_solved(t): return Cons(t1, insert(t, ts))
    if f(t) <= f(t1): return Cons(t, trees)
    return Cons(t1, insert(t, ts))

def select_tree(subtrees, bound):
    op, trees = subtrees
    if trees.tail == Nil: return (trees.head, (op, Nil), bound)
    f_ = bestf((op, trees.tail))
    if op == "or": bound1 = min(bound, f_)
    if op == "and": bound1 = bound - f_
    return (trees.head, (op, trees.tail), bound1)
```

insert vkládá strom do seznamu stromů se zachováním třídění

select_tree(trees, bound) → (besttree, (op, othertrees), bound1)
 vybere besttree z trees, zbytek je v othertrees. bound je závora pro trees, bound1 pro besttree

Heuristické prohledávání AND/OR grafu (AO*) – pokrač.

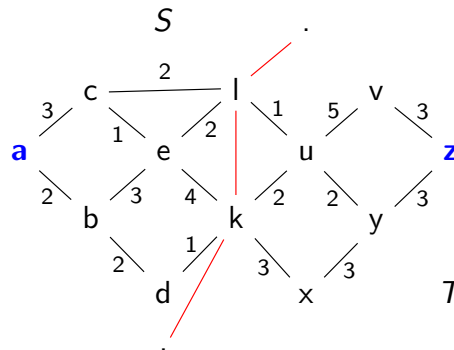
```
def f(tree):
    return tree[2]
```

```
def bestf(subtrees):
    op = subtrees[0]
    if op == "or":
        trees = subtrees[1]
        return f(trees.head)
    if op == "and" or op == "and_result":
        trees = subtrees[1]
        if trees == Nil: return 0
        return f(trees.head) + bestf(("and", trees.tail))
    if op == "or_result":
        tree = subtrees[1]
        return f(tree)
```

bestf vyhledá uloženou *F*-hodnotu AND/OR stromu/uzlu

Cesta mezi městy heuristickým AND/OR hledáním

- ▶ cesta mezi **Mesto1** a **Mesto2** – predikát **move(Mesto1,Mesto2,Vzdal)**.
- ▶ klíčové postavení města **Mesto3** – predikát **key(Mesto1–Mesto2,Mesto3)**.


```
move(a,b,2). move(a,c,3). move(b,e,3).
move(b,d,2). move(c,e,1). move(c,l,2).
move(e,k,4). move(e,l,2). move(k,u,2).
move(k,x,3). move(u,v,5). move(x,y,3).
move(y,z,3). move(v,z,3). move(l,u,1).
move(d,k,1). move(u,y,2).
move(X,Y,D) :- move(Y,X,D).
```

```
stateS(a). stateS(b). stateS(c).
stateS(d). stateS(e).
stateT(u). stateT(v). stateT(x).
stateT(y). stateT(z).
border(l). border(k).
```

```
key(M1–M2,M3) :- stateS(M1), stateT(M2),
border(M3).
```

```
city(X) :- (stateS(X);stateT(X);border(X)).
```

Cesta mezi městy heuristickým AND/OR hledáním

vlastní hledání cesty:

1. **Y1, Y2, ...** **klíčové body** mezi městy **A** a **Z**. Hledej **jednu z cest**:
 - cestu z **A** do **Z** přes **Y1**
 - cestu z **A** do **Z** přes **Y2**
 - ...
2. **Není-li** mezi městy **A** a **Z** **klíčové město** ⇒ hledej **sousedu Y** města **A** takového, že existuje cesta z **Y** do **Z**.

Cesta mezi městy heuristickým AND/OR hledáním

Konstrukce příslušného AND/OR grafu:

“pravidlová” definice grafu:

```
?- op(560,xfx,via). % operátory X–Z a X–Z via Y
```

```
% a–z ----> or:[a–z via k/0,a–z via l/0]
```

```
% a–v ----> or:[a–v via k/0,a–v via l/0]
```

```
% ...
```

```
X–Z ----> or:Problemlist :- city(X),city(Z), bagof((X–Z via Y)/0, key(X–Z,Y), Problemlist),!
```

```
% a–l ----> or:[c–l/3,b–l/2]
```

```
% b–l ----> or:[e–l/3,d–l/2]
```

```
% ...
```

```
X–Z ----> or:Problemlist :- city(X),city(Z), bagof((Y–Z)/D, move(X,Y,D), Problemlist).
```

```
% a–z via l ----> and:[a–l/0,l–z/0]
```

```
% a–v via l ----> and:[a–l/0,l–v/0]
```

```
% ...
```

```
X–Z via Y ----> and:[(X–Y)/0,(Y–Z)/0]:- city(X),city(Z),key(X–Z,Y).
```

```
% goal(a–a). goal(b–b). ...
```

```
goal(X–X).
```

Cesta mezi městy heuristickým AND/OR hledáním – pokrač.

jednoduchá heuristika $h(X - Z \mid X - Z \text{ via } Y)$:

- ▶ stejné město: $h = 0$ (cíl, elementární problém)
- ▶ hrana mezi X a Y $\text{move}(X, Y, C)$: $h = C$
- ▶ jinak, stejný stát: $h = 1$
- ▶ jinak, různý stát: $h = 2$

jiná možnost – vzdušná vzdálenost

Když $\forall n : h(n) \leq h^*(n)$, kde h^* je minimální cena řešení uzlu $n \Rightarrow$ najdeme vždy optimální řešení

Cesta mezi městy heuristickým AND/OR hledáním – pokrač.

```
:- andor(a-z, SolutionTree), write(SolutionTree).
solvedtree(a-z, 11,
solvedtree(a-z via l, 11,
and:[
solvedtree(l-z, 6, solvedtree(u-z, 6, solvedtree(y-z, 5, solvedleaf(z-z, 3))),
solvedtree(a-l, 5, solvedtree(c-l, 5, solvedleaf(l-l, 2)))]))
```

